

Metropolitní ozvučná deska - 4.10.2014

Stůl č.1 Architektonické soutěže

Úvod

Diskuze u prvního stolu byla zaměřena na architektonické soutěže v Praze. Rozebíral se smysl soutěží, otázky způsob tvorby zadání, výběr správné formy soutěže, výběr soutěžících a v neposlední řadě způsob participace veřejnosti na soutěžích. Diskutující se shodli na důležitosti architektonických soutěží. Ukázalo se, že je potřeba na toto téma udržet živou diskuzi, hledat odpovědi na mnoho otázek, které kolem tohoto tématu vznikají a analyzovat průběh a výsledky dokončených soutěží. Arch. soutěže jsou náročným procesem, který vyžaduje neustálou diskuzi a správnou formu propagace.

Shrnutí

- Arch. soutěž by se měla vypisovat hlavně pro celoměstsky významné lokality.
- Soutěžní lokalita musí být vybrána odborníky s ohledem na širší souvislosti ve městě.
- Pokud se pro nezajistí dostatek času pro přípravu zadání, nebo zpracování výsledku, tak vznikají nekvalitní, nepoužitelné nebo odmítané výstupy a práce zadavatele i zpracovatele byla zbytečná.
- Vyzvané soutěže mohou být diskriminační. Tento problém může řešit správné strukturování soutěže
- Důležitým tématem je participace veřejnosti při soutěžích. Je potřeba nastavit správný formát, adekvátní měřítko a tématu konkrétní soutěže.
- Bez odborníka - architekta, který dokáže vybrat správné informace a dávat je do souvislostí je samotná participace nevyužitelná.
- Při specifických situacích je možné aby projektovali experti z Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR), prioritou pro IPR je spíše nastolení pravidel pro výběrová řízení.
- Výběr a kvalita složení poroty nastavuje prestiž soutěže
- V Praze chybí koordinátor městských investic ve veřejném prostoru. Domluva jednotlivých aktérů (např. Dopravní podnik hl. m. Prahy, TSK nebo IPR) je v takovém případě velmi složitá

1. Výběr lokality arch. soutěže

Architektonický soutěž ve městě je specifický formát, který není vhodný pro každé zadání (problém), které potřebuje město vyřešit. Diskutující se shodli na tom, že arch. soutěž by se měla vypisovat hlavně pro celoměstsky významné lokality.

Otázkou je tyto lokality vybrat. Jedním z návrhu bylo udělat i širší ideovou soutěž, která budou řešit pouze výběr lokalit. Zkušenost z Brna přinesl architekt Prof. Ing. arch. Miroslav Masák, dr. h. c. kdy za Jaroslava Josífka, hlavního

architekta Brna vznikl seznam 23 míst, vhodných pro soutěže, které byli odsouhlaseny radou a následovně vypsány.

Soutěžní lokalita musí být vybrána odborníky s ohledem na širší souvislosti ve městě. (Jan Šépka) Samotný výběr by měl být prodiskutován a ověřen více parametry. Nelze udělat pouze referendum o výběru místa, protože místní obyvatelé dokáží jen těžko dát zadání do širších souvislostí (Petr Janda).

2. Příprava soutěží

Jako problematické označili diskutující vypisování soutěží jako předvolební akce. Tím, že je složení volených zástupců v ČR nestabilní se formát soutěží přizpůsobuje realizovatelnosti v rámci volebního období. Architekt a děkan fakulty architektury Ladislav Lábus ironicky připomenul, že: „developeři jsou dnes jediní kdo dnes uvažuje v horizontech delším než čtyři roky.“

Zajištění dostatku času pro jednotlivé fáze soutěže bylo v diskuzi několikrát zdůrazněno. Pokud se pro nezajistí dostatek času pro přípravu zadání, nebo zpracování výsledku, tak vznikají nekvalitní, nepoužitelné nebo odmítané výstupy a práce zadavatele i zpracovatele byla zbytečná. Diskutující proto uvítali snahu Kanceláře soutěží pro zajištění tříleté lhůty pro přípravu soutěže. V zahraničí se věnuje větší čas na přípravu a zadavatel tak lépe ví co potřebuje. (Miroslav Masák)

2. Forma soutěže

Výběr formy soutěže a tím i způsobu výběru případné zúžení výběru soutěžících bylo široce diskutované téma. Vyzvané a zaplacené soutěže dovolují vybrat kvalitní týmy a dát jim prostor pro vznik kvalitní architektury a předcházejí tvorbě velkého množství méně kvalitních návrhů. (Roman Koucký). Soutěže musí být postaveny na kvalitním zákoně o veřejných zakázkách a soutěžní řádu ČKA. Ze zkušeností ze soutěže na Národní knihovnu lze tvrdit, že ateliéry světového formátu se zúčastňují spíše do vyzvaných soutěží. (Miroslav Masák).

Jako příklad z praxe uvedl Leoš Anderle (SEKYRA Group) soutěž o návrh Smíchova, kde bylo vybráno 12 ateliérů ze 45 kandidátů z celého světa. Soutěž proběhla podle pravidel komory architektů a příprava zabrala 3 měsíce. Díky průběhu přípravy získali dobré argumenty pro následovnou komunikaci projektu.

Vyzvané soutěže mohou být diskriminační. Tento problém může řešit správné strukturování soutěže, kdy jsou pro větší a složitější celky vybírány specializované kanceláře a pro menší jednodušší části otevřená veřejná soutěž, do které se může přihlásit téměř každý. Jako další možnost je možnost autorských týmů, ve kterých mohou spolupracovat méně zkušené se zkušenými autory. (Sitta, Sidorová)

Příkladem kvalitního výsledku veřejné soutěže je památník obětem Vietnamské války ve Washingtonu, který na základě vítězství v architektonické soutěži realizovala studentka architektury.

3. Participace veřejnosti na soutěžích

Důležitým tématem je participace veřejnosti při soutěžích. Je potřeba nastavit správný formát, adekvátní měřítku a tématu konkrétní soutěže. Pokud je veřejnost zapojena do přípravy zadání, lépe chápe problematiku a následovně lépe přijímá a identifikuje se s výsledky.

Příkladem byla příprava soutěže pro návrh Malostranského náměstí, kde proběhly ankety a následovně i diskuze s místními obyvateli, kteří tvořili pocitové mapy. Výstupy se staly součástí zadávací dokumentace, nakonec však záleželo na soutěžících do jaké míry tyto informace respektovali v samotných návrzích. Aby byl výsledek kvalitní, nejde jen o samotný sběr data, ale průběžnou a neustále diskuzi. (Jan Šépka)

Jeden z problémů participace širší veřejnosti je protichůdnost názorů. Bez odborníka - architekta, který dokáže vybrat správné informace a dávat je do souvislostí je samotná participace nevyužitelná. Stejně tak nelze považovat pochvalu místních obyvatel jako jediné hodnocení kvality výsledku, který je součástí struktury celého města.

Architekt Roman Koucký k tomuto tématu dodal že je nutné rozlišovat formy komunikace, jako příklad uvedl rozdíl mezi: participací, vzděláváním a propagací. Zdůraznil, že současný stav je tristní a ze značné míry způsobený architekty a inženýry samotnými. Doporučil vznik platformy, kde se naučí novináři psát o architektuře a výraznější podporu výuky architektonické teorie, která povede ke kultivaci diskuze a vzniku kritičtějšího prostředí.

4. Projekty vs Soutěže / role IPR

Debata týkající se vnímání architektonických soutěží se u odpoledního kulatého stolu točila zejména okolo jejich **zadání** a dále **rozlišení** soutěže a projektu. Lze si představit situaci, kdy projektují experti z Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR), prioritou je pro IPR však spíše nastolení pravidel pro výběrová řízení. Projekty by měly být pouze doplňkovou činností. Institut navíc na tuto činnost není z hlediska kapacity personálně vybaven (Jan Šépka). Důležité je rozlišit, jaké měřítko přísluší IPR jako případnému projektantovi a v jaké fázi by měl v projektu figurovat (Jan Sedlák). Zaznělo však také tvrzení, že IPR je a měl by být spíše koncepčním, nežli projektovým pracovištěm (Milan Körner). Rozhodně by neměl vzniknout „Pražský projektový ústav“ (Jan Sedlák).

Související otázkou tedy je, jak rozsáhlý má IPR vůbec být. Měl by mít spíše formát několika odborníků, kteří si najímají externí experty nebo několikasethlavého institutu, který zajišťuje kromě jiného i projektování? (Milan Körner).

Částečným řešením by mohla být tzv. rychlá poptávka po ideji. Tento proces je běžný např. ve Francii. Ideový návrh v takovém případě navrhne vyzvaný ateliér a IPR by se svým know-how mohl do projektu vstoupit v jeho průběhu (Jan Sedlák).

Velmi důležité je **rozlišení** jednotlivých typů soutěží. U velkých staveb je vhodné vyzvat renomované zahraniční či tuzemské ateliéry, jelikož v zájmu vypisovatele soutěže je co možná nejkvalitnější výsledek (Milan Körner). Dalším tématem k diskusi je role a složení poroty. V současné době nastávají i takové situace, kdy si případní soutěžící před zpracováním návrhu prověří složení poroty a vzhledem k předchozím (negativním) zkušenostem se jí nakonec ani nezúčastní (Jan Sedlák). Řešením je maximální nezávislost poroty (Kateřina Bečková). Zaznívaly i skeptické názory, které zdůrazňovaly přílišnou naději vkládanou do architektonických soutěží. Architektonická soutěž je stále jen nástrojem vedoucím k získání nápadu, zhotovitele, případně konzultanta. Není to však řešení samo o sobě. To, co vede k řešení je dobře zformulované **zadání** (Lukáš Vacek).

Vedoucí Kanceláře projektu a soutěží při IPR Jan Šépka na závěr doplnil, že jeho specializované pracoviště existuje zatím pouze půl roku, má za sebou jednu vypsanou soutěž (Malostranské náměstí) a významným prvkem jeho fungování je stále nasávání zkušeností a komunikace se zahraničními specialisty nebo například s Českou komorou architektů.

5. Role městského koordinátora

V Praze chybí koordinátor městských investic ve veřejném prostoru. Domluva jednotlivých aktérů (např. Dopravní podnik hl. m. Prahy, TSK nebo IPR) je v takovém případě velmi složitá (Vít Masare, Osamu Okamura). Navíc se zdaleka nejedná jen o koordinaci výše uvedených složek. Důležitá je také komunikace s občany a obchodníky v dotčeném místě. Jsou známy i případy, kdy chybějící diskuze o veřejném prostoru a následující nekoordinované etapizace „úprav“ významně ovlivnily místní podnikatele (Osamu Okamura, Vít Masare). I u tohoto tématu byl zmiňován IPR jako ten, kdo by mohl tento proces koordinovat. Jako jediný totiž ví, která investice je pro město důležitá (Ondřej Rut). Přímo z řad expertů z IPR ale zaznívaly protiargumenty, které se opíraly opět zejména o tvrzení, že je IPR koncepční pracoviště s personálním podhodnocením (Jan Šépka).

Koordinaci by měla zajistit výkonná složka, například MHMP (Olga Škočová). IPR navíc v rámci přípravy dokumentu „Strategie koncepční přípravy investičních záměrů na veřejných prostranstvích“ navrhuje zřízení městského koordinátora pod Magistrátem hl. m. Prahy (MHMP). Návrh znění této Strategie by měl být připraven na začátku příštího roku (Jan Šépka).